

ЗВІТ

про систему моніторингу доступності послуг

У межах реалізації політики безбар'єрності та забезпечення рівного доступу до освітніх послуг в Україні здійснюється формування системи моніторингу доступності та якості освітніх послуг, яка передбачає систематичний збір, оброблення, аналіз та використання інформації про стан освітнього середовища, умови навчання та фактичну доступність освітніх послуг для різних категорій здобувачів освіти.

Система моніторингу формується як сукупність взаємопов'язаних інструментів, що поєднують нормативно визначені критерії оцінювання, адміністративні та статистичні дані, державні електронні інформаційні системи, оперативний Dashboard-моніторинг, спеціалізовані моніторингові дослідження та опитування учасників освітнього процесу.

Нормативне та методичне забезпечення системи моніторингу

Важливим кроком у формуванні системи моніторингу стало затвердження Міністерством освіти і науки України наказу від 15.12.2025 № 1637 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення та застосування критеріїв оцінювання забезпечення реалізації права на освіту осіб з особливими освітніми потребами».

Зазначені Методичні рекомендації створюють методичну основу для розроблення та застосування критеріїв оцінювання забезпечення реалізації права на освіту осіб з особливими освітніми потребами та спрямовані на формування єдиного підходу до оцінювання умов, у яких забезпечується доступ до освіти.

Запровадження критеріїв дозволяє перейти від загального визначення наявності безбар'єрних умов до системного оцінювання конкретних компонентів доступності освітніх послуг.

Розподіл відповідальності за забезпечення та моніторинг доступності

Ефективність системи моніторингу передбачає чіткий розподіл повноважень між основними суб'єктами освітньої діяльності.

Засновник закладу освіти

Засновник відповідає за створення необхідних умов для функціонування закладу освіти, зокрема за його матеріально-технічне забезпечення та створення безпечного, здорового та інклюзивного освітнього середовища.

У межах відповідних повноважень забезпечуються умови для реалізації принципів універсального дизайну та розумного пристосування, а також створення середовища, доступного для різних категорій здобувачів освіти.

Таким чином, на рівні засновника результати моніторингу можуть використовуватися для визначення потреб у модернізації інфраструктури, ресурсному та кадровому забезпеченні та планування відповідних видатків.

Заклад освіти

Заклад освіти безпосередньо забезпечує реалізацію права здобувачів освіти на доступну та якісну освіту.

З урахуванням автономії закладу освіти здійснюється внутрішнє оцінювання стану доступності освітнього середовища та якості інклюзивного навчання, виявлення потреб здобувачів освіти з особливими освітніми потребами та визначення заходів щодо усунення виявлених бар'єрів.

Отже, система моніторингу передбачає взаємопов'язані рівні оцінювання — від внутрішнього рівня закладу освіти до рівня засновника та системного державного моніторингу.

Критерії та показники оцінювання доступності освітніх послуг

Система моніторингу передбачає оцінювання доступності освітніх послуг за комплексом взаємопов'язаних напрямів.

Доступність освітнього середовища та матеріалів

Оцінюється:

- архітектурна доступність будівель та приміщень;
- доступність входів, території та внутрішнього простору;
- наявність пандусів, підйомників, ліфтів;
- доступність санітарних приміщень;
- наявність спеціалізованої навігації;
- доступність укриттів;
- цифрова доступність вебресурсів та програмного забезпечення;
- доступність навчальних матеріалів, у тому числі із застосуванням шрифту Брайля, піктограм та інших альтернативних форм комунікації.

Індивідуалізація освітнього процесу та супровід

Оцінюється:

- якість розроблення та реалізації індивідуальних програм розвитку;
- відповідність освітніх послуг індивідуальним потребам здобувача освіти;
- забезпечення психолого-педагогічного супроводу;
- доступність корекційно-розвиткових послуг;
- адаптація та модифікація освітніх програм;
- забезпечення необхідної підтримки здобувачів освіти з ООП.

Кадрове забезпечення та соціальне партнерство

Враховуються:

- наявність асистентів педагогічних працівників та інших фахівців підтримки;
- забезпеченість практичними психологами, соціальними педагогами, логопедами та іншими спеціалістами;
- підвищення кваліфікації педагогічних працівників з питань інклюзивної освіти;
- участь батьків у формуванні та моніторингу освітньої траєкторії дитини;
- ефективність взаємодії між закладом освіти, батьками та фахівцями системи підтримки.

Інструменти збору та аналізу даних

Для забезпечення системного моніторингу використовується сукупність цифрових та аналітичних інструментів.

ПАК «АІКОМ»

ПАК «АІКОМ» є базовим цифровим інструментом автоматизації управління освітніми даними у сферах дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної та фахової передвищої освіти. Система забезпечує накопичення, зберігання та автоматизоване оброблення освітньої статистики.

ЄДЕБО

Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО) є державною автоматизованою системою збирання, реєстрації, оброблення, зберігання та захисту інформації у сфері освіти. Вона містить дані про заклади освіти, здобувачів освіти, документи про освіту та забезпечує функціонування відповідних державних реєстрів.

Для системи моніторингу ЄДЕБО є джерелом адміністративних даних, які можуть використовуватися для аналізу освітніх траєкторій, контингенту здобувачів освіти, мережі закладів та інших характеристик системи освіти.

Оперативний Dashboard-моніторинг

Окремим інструментом є оперативний Dashboard, який забезпечує систематичне відстеження стану та динаміки мережі закладів освіти.

Dashboard містить, зокрема, показники щодо:

- функціонування закладів освіти;
- форм організації освітнього процесу;
- наявності та типів укриттів;
- доступності укриттів для маломобільних груп населення;
- інклюзивних класів та груп;
- кількості дітей з ООП;
- асистентів учителя та вихователя;
- кадрового забезпечення психологами та соціальними педагогами;
- функціонування ІРЦ;
- альтернативних джерел електроживлення;
- охоплення освітніми послугами внутрішньо переміщених здобувачів освіти.

Моніторингові дослідження як складова системи

Адміністративні та статистичні дані доповнюються результатами спеціалізованих моніторингових досліджень.

Державна служба якості освіти України здійснює моніторингові дослідження, які дозволяють оцінювати фактичний стан освітнього середовища та досвід його безпосередніх користувачів.

Застосовується поєднання онлайн-анкетування учасників освітнього процесу з безпосереднім відвідуванням закладів освіти. Зокрема, у дослідженні у сфері фахової передвищої освіти було охоплено 25 711 респондентів та 49 закладів, які відвідали фахівці.

Аналогічні підходи застосовуються у сфері вищої освіти.

Такий формат дозволяє поєднувати об'єктивні адміністративні дані з інформацією безпосередньо від здобувачів освіти та працівників, що підвищує достовірність оцінки доступності.

Оцінювання задоволеності отримувачів освітніх послуг

Окремою складовою системи є визначення індексу задоволеності учасників освітнього процесу.

Державна служба якості освіти України застосовує цей інструмент з 2020 року. Методика дає змогу оцінювати сприйняття учасниками освітнього процесу якості його організації та визначати напрями, які потребують удосконалення.

Застосування індексу задоволеності доповнює адміністративні та статистичні показники оцінкою освітнього середовища безпосередніми користувачами, що є важливою складовою моніторингу доступності та якості послуг.

Моніторинг доступності спеціалізованих послуг для осіб з ООП

Окремим напрямом системи є моніторинг доступності послуг для дітей та здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Зокрема, Державною службою якості освіти України проведено моніторингове дослідження щодо якості надання корекційно-розвиткових занять та ефективності використання державної субвенції на підтримку осіб з особливими освітніми потребами у 2025 році.

Такі дослідження дозволяють оцінювати фактичний доступ дітей з ООП до необхідних послуг, виявляти кадрові, територіальні, організаційні та матеріально-технічні бар'єри, а також зіставляти адміністративні дані з оцінками батьків, педагогічних працівників та фахівців.

У результаті проведеної роботи в Україні формується багаторівнева система моніторингу доступності освітніх послуг, яка поєднує нормативно визначені критерії оцінювання, державні електронні інформаційні системи, адміністративні та статистичні дані, оперативний Dashboard-моніторинг, спеціалізовані моніторингові дослідження та оцінку задоволеності учасників освітнього процесу.

Система дозволяє оцінювати доступність не лише за формальною наявністю відповідних умов, а й за фактичною можливістю здобувачів освіти отримувати необхідні освітні та підтримувальні послуги.

Важливим результатом є формування підходу, за якого результати моніторингу можуть використовуватися закладами освіти, засновниками та органами управління освітою для виявлення бар'єрів, планування ресурсів, визначення пріоритетів та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Таким чином, розроблена система створює основу для регулярного відстеження доступності освітніх послуг, оцінювання динаміки безбар'єрності та контролю результативності заходів, спрямованих на забезпечення рівного доступу до освіти.